Eğitim ve Kültürün Girişimciliğe Etkisi: Geçiş Ekonomilerinden Kırgızistan'da Üniversite Öğrencilerine Yönelik Saha Araştırması

The Effect of Entrepreneurship Education and Culture, the Transition Economies of Field Research for University Students in Kyrgyzstan

Asst. Prof. Dr. Çağatay Karaköy (Cumhuriyet University, Turkey)

Asst. Prof. Dr. Necati Alp Erilli (Cumhuriyet University, Turkey)

Asst. Prof. Dr. Sema Babayiğit (T.C. Melikşah University, Turkey)

Emine Rabia Ersoy (Cumhuriyet University, Turkey)

Abstract

In modern production labor, capital and natural resources the fourth factor is included as an element of entrepreneurship, participation or implementation in the production as profit or loss to the performing element is faced with. According to the other production factors are dealt with more risk element of the entrepreneur, as well as entrepreneurial function with the same time in economic growth locomotive power is on. For many years, enterprise element carrying out the state interference in socialist countries, the collapse of the iron curtain in 1991 transitional recession and hyperinflation become inevitable experience. In other expression, economic developments and social life as result of the change in the importance of the concept of entrepreneurship has been further increased. Entrepreneurship is a kind of genetic element, or is it potential education and draw from revealing whether the topic of discussion is. The resulting depending on these two alternative viewpoint even equipped with higher education made the younger generation in production as well as the tendency to have more skilled labor force as reflection of education they receive visions of their enterprise ability to affect. Determination of specifications of entrepreneurship of university students, the entrepreneurial potential of development of the country's important step because on of this property is the value of interest. The main objective of this research, long time socialist system managed entrepreneurial characteristics of university students in Kyrgyzstan determinants will be examined.

1 Giriş

Günümüzde üniversitelere toplum tarafından yeni roller yüklenmekte ve bu yönde çalışmalar yapması beklenmektedir. Eğitimin yanı sıra ekonomik kalkınmaya destek vermeleri de beklenmektedir. Ekonomik kalkınmaya ise üniversiteler direkt olarak değil de dolaylı yollardan destek olabilirler. Birçok üniversite araştırmaya geliştirme çalışmalarında tekno kenti kullanarak direkt destek vermektedir bazıları ise eğitim sistemleri içerisinde girişimcilik derslerini de ekleyerek dolaylı katkı sağlamaktadırlar. Uzun süre piyasaya devletin hakim olduğu merkezi Asya ülkeleri özellikle 90'lardan sonra kendilerini geçiş süreci içerisinde bulmuşlardır. Bu süreç aynı zamanda yapısal sorunları ve ekonomik krizleri de beraberinde getirmiştir. Diğer bir ifadeyle ekonomik gelişmeler ve sosyal yaşamdaki değişimler neticesinde girişimcilik kavramının önemi daha da artar olmuştur. Girişimciliğin bir tür genetik unsur mu, yoksa eğitim ile açığa çıkartılabilecek bir potansiyel mi olup olmadığı tartışma konusudur. Üniversite öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesi, ülkelerin girişimcilik potansiyelini geliştirmenin önemli adımlarından birisini oluşturduğundan, bu özelliklerin incelenmesi ilgiye değerdir. Bu çalışmanın amacı ise, her biri potansiyel birer girişimci adayları olan üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini tespit etmek, bu eğilimleri etkileyen faktörleri belirlemek ve bu faktörlerin fakülteler arasında bir farklılık gösterip göstermediğini araştırmaktır. Böylece, mezun olacak üniversite öğrencilerinin, girişimcilik özellikleri yönünden ne kadar yeterli olduğu incelenerek, sorunun çözümüne yönelik öneriler geliştirilecek ve bu bölgede yaşayan insanların girişimcilik yönünün araştırılması, geliştirilmesine katkı sağlanabilecektir. Dolayısıyla Kırgızistan'ın en önemli eğitim kurumlarından biri olan Kırgızistan- Rusya Slavyanski Üniversitesinin farklı fakülteleri arasında anket çalışması yapılmış ve sonuçlar değerlendirilmiştir.

2 Literatür Araştırması

Ülke ekonomileri açısından girişimciliğin önemi bilinen bir gerçektir. Kalkınmayı gerçekleştirebilmek için girişimciliğin ne denli önemi olduğunu ve girişimciliğin doğuştan mı yoksa daha sonra edinilebilen bir özellik mi olduğunun merak edilmesi, bu konudaki çalışmaları da beraberinde getirmiştir. Tablo 1'de günümüzde bu konu ile ilgili çalışmaların genel bir literatür taraması verilmiştir. Birçok çalışma girişimciliğin bireysel özelliklerden olabileceği gibi eğitim yoluyla da artırılabilirliği konusunda hem fıkirdir. Girişimciliğin geliştirilmesi konusunda büyük rol oynayan eğitim kurumları ve bunların başında da üniversiteler bulunmaktadır. Üniversitelerdeki ders

programlarına girişimcilik derslerinin eklenmesi, girişimcilik ruhunu etkileyebilecek ve ortaya çıkmayan kendini gösteremeyen girişimcilerin de kendilerini bulmalarını sağlayabilecektir.

Yazar (lar)	Kapsam ve Dönem	Yöntem	Sonuç
Aytaç (2006).	Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,15:	Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif	Girişimci olmayı etkileyen  faktrdn bahsetmiş. İlki bireyin cinsiyeti eğitimi ailesi ve çevresi, ikincisi çocukluk dönemi, demografik faktörler, son olarak kişisel niteliklerdir.
etin Murat, (2007).	Ege Akademik Bakış,7/1	“Bölgesel Kalkınma ve Girişimci niversiteler”,	Akademik çevrede girişimcilik kültürü ve prensiplerini yerleştirmeye çalışan girişimci üniversitelerin en önemli rolü, bölgesel ve ulusal refah artışını destekleyecek şekilde girişimcilik üzerinde yoğunlaşmaktadır
İlter Berfu, (2008).	Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Afyonkarahisar	Girişimcilik Sürecinde Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunların Analizi: Kagitler rneği,	Girişimciliğin gelişebilmesi için toplum tarafından kabul edilmesi gerekliliği zende durmaktadır.
İbicioğlu Hasan, zmen H.İbrahim, TAş (2010).	Alanya İşletme Fakültesi Dergisi,2/1	Sebahattin, “niversite Eğitiminin Girişimcilik Düşüncesinin Değişimine Etkisi: Üniversite ğrencileri zerine Bir Uygulama”	Girişimciliğin eğitimle geliştirilebileceği ve üniversitelerin bu konuda büyük bir role sahip olduğudur.
Yüzüak Elif, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (2010).	Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale	niversitelerde ğrenim Gören Kız ğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerini Etkileyen Faktörler: anakkale On sekiz Mart Üniversitesi Biga İ.İ.B.F. rneği,	niversitelerin girişimcilik eğitimi vererek öğrencilerin girişimcilik özelliklerini artırabileceğinden bahsetmektedir.
Kaygin Erdoğan, (2011).	Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum	Girişimcilik Sürecinde Dnştrtc Liderlik Anlayışı-Bir Uygulama	Girişimciliğin problemlere ve sorunlara hemen cevap verebilme yeteneğinden oluştuğu, fırsatları değerlendirebilme ve görebilmenin önemine değinilmiştir.
Günel .Devrim ve Yılmaz B.Selin, (2011).	Akademik Bakış Dergisi, 26:	“niversite Eğitimi ve Girişimcilik: Bireyleri Girişimciliğe Yönlendiren Etkenler zerine Bir Araştırma”,	Ulusal kalkınmanın gerçekleşmesi için girişimciliğin öneminden bahsetmiştir.
Er P.Hazel, (2012).	Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya	Girişimcilik ve Yenilik Kavramlarının İktisadi Düşüncedeki Yeri: Joseph A.Schumpeter	Ekonomik anlamadaki büyümenin sağlanması girişimciliğin rolü üzerinde durulmuştur.
Cici E.Nihan, (2013).	Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya	Kadınlrın Girişimcilik Yolunda Karşılaştıkları Sorunların z Girişimcilik Yetenekleri zerindeki Etkisi: Konya İlinde Bir Araştırma,	Günümüz dünyasında girişimci ruha sahip kişilerin çok önemli olduğu, girişimciliğin genetik zelliliğinin yanı sıra eğitimle de geliştirilebileceğini ortaya koymuştur.
Mungan Seylan,(2013).	Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul	Kadın Girişimcilik Değerleri İle Kadın Girişimcilik Algısı Arasındaki İlişkide Girişimcilik Eğitimlerinin Rolü	Girişimciliğin kişilerin kendisinden kaynaklanan bir özellik olduğu görüşünün giderek ğretilabilir olduğu yönünde değiştiğinden bahsetmektedir.
Meriç Sağbetullah, (2013).	Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Düzce	Girişimcilik Potansiyeli İle Etik Algı Arasındaki İlişki: Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu rneği,	Girişimciliğin bireysel anlamda öneme sahip olduğu dolayısıyla bireysel özelliklerin incelemeye değer olduğundan bahsetmektedir.
Cin Hatice ve Yumuk G Glsevrim,(2013).	Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi	Girişimcilerin Girişimcilik Tipleri İle Duygusal Zekâları Arasındaki İlişki: “Edirne rneği”	Girişimcilerin farklı özelliklerinin girişimcilikte büyük rol oynadığından bahsetmektedir.
Alaybeyoğlu Küçük Kübra, (2014).	Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara	Kişilik zelliklerinin Girişimcilik Davranışına Etkisi: “Abant İzzet Baysal niversitesi rneği”	Kişinin kendisine ait olan özelliklerin ve içinde bulunduğu ortamın, düşünce tarzının, kendini ifade etme özgürlüğünün girişimciliği etkilediği üzerinde durmuştur.

Tablo 1. Literatür zeti

3 Analiz ve Sonuçlar

Uygulamada Kırgızistan- Rusya Slavyanski Üniversitesi'nde 123 öğrenciye anket tekniği uygulanmış ve sonuçlar analiz edilmiştir. Anket sonuçları SPSS.22 paket programı yardımıyla değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Analizde ilk olarak ankete katılan öğrencilere ait demografik bilgiler kısaca derlenmiştir. İkinci olarak anket çalışmasının temelini oluşturan “Fakülteyi bitirdikten sonraki mesleki idealiniz nedir?” ve “Mesleki tercihlerinizin oluşumunda etkin olan faktörler nelerdir?” sorularına verilen cevaplar ile ilgili görülen bazı sorular arasında çapraz tablolar oluşturularak yorumlanmıştır. Üçüncü olarak yukarıda verilen iki soru ile ilgili görülen bazı sorular arasında ki-kare analizi yapılmış ve bu sorulara verilen cevaplar ile ilgili değişkenler arasında fark olup olmadığı araştırılmıştır. Son olarak yukarıda verilen iki soruya verilen sıralamalar arasında korelasyon analizi uygulanmış ve yorumlanmıştır.

4 Demografik Bilgiler

Ankete katılanların öğrencilerin %60'sı Sosyal Bilimler fakültesinde, %33'ü Fen fakültesinde ve %7'si Sağlık fakültesinde öğrenim görmektedir ve %38'i bayan, %62'si erkektir. Öğrencilerden Kırgızca eğitim görenlerin oranı %89, Rusça eğitim görenlerin oranı %8 iken diğer dillerde eğitim görenlerin oranı ise %3'tür. Kırsal kesimde oturanların oranı %25 iken kentsel kesimde oturanların oranı %75 olarak bulunmuştur. Ankete katılanların dini inançlarına baktığımızda, %68'inin Müslüman, %20'sinin Hristiyan ve %12'sinin de diğer dinlere ait olduklarını görülmektedir. Ankete katılan öğrencilerin uyrukları incelendiğinde, %61 Kırgız, %20 Rus, %7 Çin, %5 Kazak, %2 Özbek kökenli öğrenciler oldukları belirlenmiştir. Bu çalışmaya katılan öğrencilerin %45'i 3 veya daha fazla dil bilmekte ve %79'u Çuy bölgesinde ikamet etmektedir. Ankete katılan öğrencilerin ailelerinin aylık gelirleri 15.000 Som'dan daha fazla olanların oranı %63 iken 2 veya daha fazla kardeşe sahip olanların oranı ise %49'dur. Öğrencilerin %65'inin annesi, %64'ünün ise babası yüksek lisans mezunudur. Öğrencilerin ebeveynlerinin meslek durumlarına baktığımızda ise, öğrencilerin babalarının %50'si özel sektörde çalışırken annelerinin %44'ü özel sektörde çalışmaktadır. Benzer şekilde babalarının %29'u kamu sektöründe çalışırken annelerinin %35'i kamu sektöründe çalışmaktadır.

5 Çapraz Tablolar

İlk olarak, öğrencilerden “Fakülteyi bitirdikten sonraki mesleki idealiniz nedir?” sorusu için verilen dört seçeneğin önem sırasına göre sıralanması istenmiştir. Bu soru ile cinsiyet, mezun olunan lise, dini inanç ve öğrencilerin okudukları fakülterlere verilen cevaplar ile çapraz tablo oluşturularak, verilen cevapların yüzdeleri belirlenmiştir. “Kamu sektöründe çalışma” seçeneğini bayanların %30'u, erkeklerin %34'ü birinci tercih olarak ifade etmişlerdir. “Özel sektörde çalışma” seçeneğini bayanların %25'i ilk sırada tercih ederken, erkeklerin sadece %9'u birinci tercih olarak ifade etmişlerdir. “Kendi işini yapma” seçeneğini bayanların %30'u, erkeklerin %33'ü ve “Diğer iş alanlarında çalışma” seçeneğini de bayanların %21'u, erkeklerin %24'ü birinci tercih olarak ifade etmişlerdir. Okunulan lise türüne göre “Kamu sektöründe çalışma” seçeneğini Kırgızca eğitim alan öğrencilerin %34'ü, Rusça eğitim alan öğrencilerin %30'u ilk sırada tercih etmiştir. “Özel sektörde çalışma” seçeneğini Kırgızca eğitim alan öğrencilerin %15'i, Rusça eğitim alan öğrencilerin %20'si ilk sırada tercih etmiştir. “Kendi işini yapma” seçeneğini Kırgızca eğitim alan öğrencilerin %30'u, Rusça eğitim alan öğrencilerin %30'u ilk sırada tercih etmiştir. “Diğer iş alanlarında çalışma” seçeneğini Kırgızca eğitim alan öğrencilerin %23'ü, Rusça eğitim alan öğrencilerin %20'si ilk sırada tercih etmiştir. Öğrencilerin dinlerine göre “Kamu sektöründe çalışma” seçeneğini Müslüman olanların %31'i, Hristiyan olanların %36'sı ve Diğer dinlere mensup olanların %33'ü ilk sırada tercih etmişlerdir. “Özel sektörde çalışma” seçeneğini Müslüman olanların %13'ü, Hristiyan olanların %20'si ve Diğer dinlere mensup olanların %20'si ilk sırada tercih etmişlerdir. “Kendi işini yapma” seçeneğini Müslüman olanların %36'sı, Hristiyan olanların %16'sı ve Diğer dinlere mensup olanların %33'ü ilk sırada tercih etmişlerdir. “Diğer iş alanlarında çalışma” seçeneğini Müslüman olanların %22'si, Hristiyan olanların %32'si ve Diğer dinlere mensup olanların %14'ü ilk sırada tercih etmişlerdir.

Son olarak öğrencilerin okudukları fakülterlere göre meslek idealleri ise şu şekilde gerçekleşmiştir: “Kamu sektöründe çalışma” seçeneğini Sosyal bilimlerde okuyan öğrencilerin %28'i, Fen bilimlerinde okuyan öğrencilerin %34'ü ve Sağlık bilimlerinde okuyan öğrencilerin %50'si ilk sırada tercih etmişlerdir. “Özel sektörde çalışma” seçeneğini Sosyal bilimlerde okuyan öğrencilerin %15'i, Fen bilimlerinde okuyan öğrencilerin %19'u ve Sağlık bilimlerinde okuyan öğrencilerin %0'ı ilk sırada tercih etmişlerdir. “Kendi işini yapma” seçeneğini Sosyal bilimlerde okuyan öğrencilerin %36'sı, Fen bilimlerinde okuyan öğrencilerin %27'si ve Sağlık bilimlerinde okuyan öğrencilerin %12'si ilk sırada tercih etmişlerdir. “Diğer iş alanlarında çalışma” seçeneğini Sosyal bilimlerde okuyan öğrencilerin %22'si, Fen bilimlerinde okuyan öğrencilerin %22'si ve Sağlık bilimlerinde okuyan öğrencilerin %38'i ilk sırada tercih etmişlerdir. İkinci olarak “Mesleki tercihlerinizin oluşumunda etkin olan faktörler nelerdir?” sorusu için verilen dokuz seçeneğin önem sırasına göre sıralanması istenmiştir. Bu soru ile cinsiyet, mezun olunan lise, dini inanç ve öğrencilerin okudukları fakülterlere verilen cevaplar ile çapraz tablo oluşturularak, verilen cevapların yüzdeleri belirlenmiştir. “Kar elde etme isteği” seçeneğini; bayanların %26'sı ilk sırada, %13'ü ikinci sırada tercih ederken, erkeklerin %41'i ilk sırada ve

%17'si ikinci tercih etmiştir. Ankete katılan öğrencilerin ise %35'i birinci sırada ve %19'u ikinci sırada tercih etmişlerdir. “Bağımsız çalışma isteği” seçeneğini; bayanların %8'i ilk sırada, %21'i ikinci sırada tercih ederken, erkeklerin %7'si ilk sırada ve %25'i ikinci tercih etmiştir. Ankete katılan öğrencilerin ise %7'si birinci sırada ve %20'si ikinci sırada tercih etmişlerdir. “Kişisel tatmin sağlama isteği” seçeneğini; bayanların %21'i ilk sırada, %13'ü ikinci sırada tercih ederken, erkeklerin %17'si ilk sırada ve %11'i ikinci tercih etmiştir. Ankete katılan öğrencilerin ise %19'u birinci sırada ve %11'i ikinci sırada tercih etmişlerdir. “Yoğun bir tempoda çalışma isteği” seçeneğini; bayanların %2'si ilk iki sırada tercih ederken, erkeklerin %1'i ilk sırada ve %4'ü ikinci tercih etmiştir. Ankete katılan öğrencilerin ise %2'si birinci sırada ve %3'ü ikinci sırada tercih etmişlerdir. “Sabit-risksiz gelire ulaşma isteği” seçeneğini; bayanların %2'si ilk iki sırada tercih ederken, erkeklerin %5'i ilk sırada ve %3'ü ikinci tercih etmiştir. Ankete katılan öğrencilerin ise %4'ü birinci sırada ve %2'si ikinci sırada tercih etmişlerdir. “Grup çalışması yapma isteği” seçeneğini; bayanların %0'ı ilk sırada, %6'sı ikinci sırada tercih ederken, erkeklerin %3'ü ilk sırada ve %5'i ikinci tercih etmiştir. Ankete katılan öğrencilerin ise %2'si birinci sırada ve %6'sı ikinci sırada tercih etmişlerdir. “Sermaye gerektiren ancak sermaye-siz olarak işleri yapma isteği” seçeneğini; bayanların %15'i ilk sırada, %17'si ikinci sırada tercih ederken, erkeklerin %7'si ilk sırada ve %12'si ikinci tercih etmiştir. Ankete katılan öğrencilerin ise %10'u birinci sırada ve %14'ü ikinci sırada tercih etmişlerdir. “Belirli ve düzenli çalışma saatine bağlı çalışma isteği” seçeneğini; bayanların %6'sı ilk sırada, %13'ü ikinci sırada tercih ederken, erkeklerin %8'si ilk sırada ve %12'si ikinci tercih etmiştir. Ankete katılan öğrencilerin ise %7'si birinci sırada ve %12'si ikinci sırada tercih etmişlerdir. “Aile baskısından kurtulma isteği” seçeneğini; bayanların %19'u ilk sırada, %13'ü ikinci sırada tercih ederken, erkeklerin %12'si ilk sırada ve %12'si ikinci tercih etmiştir. Ankete katılan öğrencilerin ise %15'i birinci sırada ve %12'si ikinci sırada tercih etmişlerdir.

Mezun olunan lise türü ile “Mesleki tercihlerinizin oluşumunda etkin olan faktörler nelerdir?” sorusuna çapraz tablo sonuçları şu şekilde oluşmuştur: “Kar elde etme isteği” seçeneğini; Kırgızca eğitim alanların %36'sı, Rusça eğitim alanların %40'ı, diğer dillerde eğitim alanların %33'ü ve genelde de %35'i ilk sırada tercih etmiştir. “Bağımsız çalışma isteği” seçeneğini; Kırgızca eğitim alanların %7'si, Rusça eğitim alanların %10'u, diğer dillerde eğitim alanların %0'ı ve genelde de %7'si ilk sırada tercih etmiştir. “Kişisel tatmin sağlama isteği” seçeneğini; Kırgızca eğitim alanların %17'si, Rusça eğitim alanların %30'u, diğer dillerde eğitim alanların %33'ü ve genelde de %19'si ilk sırada tercih etmiştir. Diğer seçenekleri ilk sırada tercih etme oranları %3'ün altında iken “Aile baskısından kurtulma isteği” seçeneğini; Kırgızca eğitim alanların %16'sı, Rusça eğitim alanların %10'u, diğer dillerde eğitim alanların %0'ı ve genelde de %14'ü ilk sırada tercih etmiştir.

Öğrencilerin okudukları fakülteler ile “Mesleki tercihlerinizin oluşumunda etkin olan faktörler nelerdir?” sorusuna çapraz tablo sonuçları şu şekilde oluşmuştur: “Kar elde etme isteği” seçeneğini; Sosyal fakültesinde okuyanların %41'i, Fen fakültesinde okuyanların %27'si, Sağlık fakültesinde okuyanların %25'i ve genelde de %35'i ilk sırada tercih etmiştir. “Bağımsız çalışma isteği” seçeneğini; Sosyal fakültesinde okuyanların %7'si, Fen fakültesinde okuyanların %5'i, Sağlık fakültesinde okuyanların %25'i ve genelde de %7'si ilk sırada tercih etmiştir. “Kişisel tatmin sağlama isteği” seçeneğini; Sosyal fakültesinde okuyanların %2'si, Fen fakültesinde okuyanların %3'ü, Sağlık fakültesinde okuyanların %2'si ve genelde de %2'si ilk sırada tercih etmiştir. “Yoğun bir tempoda çalışma isteği” seçeneğini; Sosyal fakültesinde okuyanların %19'u, Fen fakültesinde okuyanların %22'si, Sağlık fakültesinde okuyanların %0'ı ve genelde de %19'u ilk sırada tercih etmiştir. “Sabit-risksiz gelire ulaşma isteği” seçeneğini; Sosyal fakültesinde okuyanların %4'ü, Fen fakültesinde okuyanların %5'i, Sağlık fakültesinde okuyanların %0'ı ve genelde de %4'ü ilk sırada tercih etmiştir. “Grup çalışması yapma isteği” seçeneğini; Sosyal fakültesinde okuyanların %2'si, Fen fakültesinde okuyanların %0'ı, Sağlık fakültesinde okuyanların %13'ü ve genelde de %2'si ilk sırada tercih etmiştir. “Sermaye gerektiren ancak sermayesiz olarak işleri yapma isteği” seçeneğini; Sosyal fakültesinde okuyanların %8'i, Fen fakültesinde okuyanların %15'i, Sağlık fakültesinde okuyanların %0'ı ve genelde de %10'u ilk sırada tercih etmiştir. “Belirli ve düzenli çalışma saatine bağlı çalışma isteği” seçeneğini; Sosyal fakültesinde okuyanların %7'si, Fen fakültesinde okuyanların %5'i, Sağlık fakültesinde okuyanların %25'i ve genelde de %7'si ilk sırada tercih etmiştir. “Aile baskısından kurtulma isteği” seçeneğini; Sosyal fakültesinde okuyanların %13'ü, Fen fakültesinde okuyanların %19'u, Sağlık fakültesinde okuyanların %13'ü ve genelde de %15'i ilk sırada tercih etmiştir.

6 Ki-Kare Analizi

Sayısal olmayan değişkenler arasında herhangi bir ilişkinin araştırılmasında Ki-kare analizi kullanılmaktadır. Anket çalışmasında öğrencilere “Fakülteyi bitirdikten sonraki mesleki idealiniz nedir?” sorusuna verilecek dört farklı seçeneği ve “Mesleki tercihlerinizin oluşumunda etkin olan faktörler nelerdir?” sorusuna verilecek dokuz farklı seçeneği önem seviyesine göre sıralamaları istenmiştir. Yapılan bu sıralamalarda, cinsiyet, mezun olunan lise, doğum yeri, din, uyruk, ailenin yerleşim yeri ve aylık geliri, anne ve babanın mesleği ve öğrencinin okuduğu fakülte değişkenlerinin hangilerinin etkili olduğu araştırılmıştır. Tablo.2’de öğrencilerin, “Fakülteyi bitirdikten sonraki mesleki idealiniz nedir?” sorusuna verdikleri cevaplar ile Cinsiyet, Mezun Olunan Lise, Doğum Yeri, Din, Uyruk, Ailenin Yaşadığı Yer, Babanın Mesleği, Annenin Mesleği ve Okudukları Fakülte değişkenlerine göre Ki-kare analiz sonuçları (p değerleri) verilmiştir.

	Cinsiyet	Mezun Lise	Doğum Yeri	Din	Uyruk	Aile Yerleşim	Gelir	Baba Meslek	Anne Meslek	Fakülte
Kamu	0,000*	0,222	0,023	0,011*	0,000*	0,075	0,000*	0,002*	0,049**	0,000*
Özel	0,000*	0,000*	0,001*	0,000*	0,001*	0,003*	0,000*	0,005*	0,000*	0,000*
Kendi İşi	0,122	0,053	0,003*	0,364	0,000*	0,083	0,002*	0,370	0,000*	0,276
Diğer	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*	0,001*	0,000*	0,000*

Tablo.2. Meslek İdeali ile İlgili Değişkenler Arasındaki Ki-Kare p Değerleri * $p < 0,01$ ** $p < 0,05$

Tablo.2'deki sonuçlara baktığımızda, cinsiyet, din, uyruk, ailenin geliri, babanın mesleği, annenin mesleği ve okudukları fakülte değişkenleri bakımından devlet memurluğu yapmayı öncelikli olarak düşünen öğrencilerin kararları arasında fark vardır. Benzer şekilde doğum yeri, aile yerleşim yeri ve mezun lise değişkenleri bakımından devlet memurluğu yapmayı öncelikli olarak düşünen öğrencilerin kararları arasında fark yoktur. Cinsiyet, mezun lise, doğum yeri, din, uyruk, ailenin yerleşim yeri, ailenin geliri, babanın mesleği, annenin mesleği ve okudukları fakülte değişkenleri bakımından özel şirketlerde çalışmayı öncelikli olarak düşünen öğrencilerin kararları arasında fark vardır. Doğum yeri, din, uyruk, ailenin geliri ve annenin mesleği değişkenleri bakımından kendi işini açmayı düşünen öğrencilerin kararları arasında fark vardır. Benzer şekilde cinsiyet, mezun olunan lise, din, aile yerleşim ve baba mesleği değişkenleri bakımından değişkenleri bakımından kendi işini açmayı düşünen öğrencilerin kararları arasında fark yoktur. Cinsiyet, mezun lise, doğum yeri, din, uyruk, ailenin yerleşim yeri, ailenin geliri, babanın mesleği, annenin mesleği ve okudukları fakülte değişkenleri bakımından diğer iş alanlarında çalışmayı öncelikli olarak düşünen öğrencilerin kararları arasında fark vardır. Tablo.3'de ise öğrencilerin, "Mesleki tercihlerinizin oluşumunda etkin olan faktörler nelerdir?" sorusuna verdikleri cevaplar ile Cinsiyet, Mezun Olunan Lise, Doğum Yeri, Din, Uyruk, Ailenin Yaşadığı Yer, Babanın Mesleği, Annenin Mesleği ve Okudukları Fakülte değişkenlerine göre Ki-kare analiz sonuçları (p değerleri) verilmiştir.

	Kâr Elde Etme İsteği	Bağımsız Çalışma İsteği	Kişisel Tatmin	Yoğun Tempo	Risksiz Gelir	Grup Çalışması	Sermayesiz İş	Düzenli İş Saatleri	Aile Baskısından Kurtulma
Cinsiyet	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,382	0,272
Mezun Lise	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,866	0,65
Doğum Yeri	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,468	0,476
Din	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,221	0,00*
Uyruk	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,070	0,00*
Aile Yerleşim	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*
Gelir	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,068	0,00*
Baba Meslek	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,202	0,012**
Anne Meslek	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,313	0,073
Fakülte	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,569	0,13

Tablo.3. Meslek Oluşumunda Etkili Faktörler ile İlgili Değişkenler Arasındaki Ki-Kare p Değerleri * $p < 0,01$ ** $p < 0,05$

Tablo.3'deki sonuçlara baktığımızda Düzenli İş Saatleri ve Aile Baskısından Kurtulma değişkenleri ile ilgili değişkenlerden bazıları arasında fark olduğu, diğer tüm değişkenlerin (Kar elde etme isteği, Bağımsız çalışma isteği, Kişisel tatmin, Yoğun Tempo, Risksiz gelir, Grup çalışması, Sermayesiz iş) ilgili değişkenler ile aralarında fark olmadığı görülmektedir. Buna göre, cinsiyet, mezun olunan lise, doğum yeri, din, uyruk, ailenin geliri, babanın mesleği, annenin mesleği ve okudukları fakülte değişkenleri bakımından Düzenli İş Saatlerini öncelikli olarak düşünen öğrencilerin kararları arasında fark yoktur. Benzer şekilde, cinsiyet, mezun olunan lise, doğum yeri, annenin mesleği ve okudukları fakülte değişkenleri bakımından Aile baskısından kurtulmayı öncelikli olarak düşünen öğrencilerin kararları arasında fark yoktur.

7 Korelasyon Analizi

Korelasyon analizi, iki değişken arasındaki ilişkiyi ölçen bir katsayıdır. Değişkenlerden en az biri sıralı ise Spearman Sıra Korelasyonu kullanılmalıdır. Bu analizde, Spearman Sıra Korelasyonu ile “Fakülteyi bitirdikten sonraki mesleki idealiniz nedir?” ve “Mesleki tercihlerinizin oluşumunda etkin olan faktörler nelerdir?” sorularına verilen cevaplar arasında ilişki incelenmiştir. İlk olarak “Fakülteyi bitirdikten sonraki mesleki idealiniz nedir?” sorusu için verilen dört seçeneğe ait sıralamalar incelenmiştir. Buna göre; “Kamu sektöründe çalışma” seçeneği ile “Özel sektörde çalışma” seçeneği arasında ters yönde orta şiddette ve anlamlı bir korelasyon katsayısı ($r = -0,322$ ve $p=0,000$) hesaplanmıştır. “Kamu sektöründe çalışma” seçeneği ile “Kendi İşini yapma” seçeneği arasında ters yönde orta şiddette ve anlamlı bir korelasyon katsayısı ($r = -0,506$ ve $p=0,000$) hesaplanmıştır. “Özel sektörde çalışma” seçeneği ile “Diğer işlerde çalışma” seçeneği arasında ters yönde orta şiddette ve anlamlı bir korelasyon katsayısı ($r = -0,453$ ve $p=0,000$) hesaplanmıştır. “Kendi İşini yapma” seçeneği ile “Diğer işlerde çalışma” seçeneği arasında ters yönde orta şiddette ve anlamlı bir korelasyon katsayısı ($r = -0,455$ ve $p=0,000$) hesaplanmıştır. Diğer ilişki katsayıları anlamsız çıkmıştır. İkinci olarak ve “Mesleki tercihlerinizin oluşumunda etkin olan faktörler nelerdir?” sorusu için verilen dokuz seçeneğe ait sıralamalar incelenmiştir. Bütün korelasyon katsayıları 0,40’ın altında (pozitif veya negatif) çıkmıştır. “Kâr elde etme isteği” seçeneği ile “Grup Çalışması”, “Sermayesiz İş”, “Düzenli İş Saatleri”, “Aile Baskısından Kurtulma” ve “Bağımsız çalışma isteği” seçenekleri arasındaki korelasyon katsayısı anlamlı çıkmıştır. Benzer şekilde “Bağımsız çalışma isteği” seçeneği ile “Sermayesiz İş”, “Düzenli İş Saatleri”, “Aile Baskısından Kurtulma” seçenekleri arasındaki korelasyon katsayısı anlamlı çıkmıştır. “Kişisel tatmin” seçeneği ile “Grup Çalışması”, “Sermayesiz İş”, “Düzenli İş Saatleri”, “Aile Baskısından Kurtulma” seçenekleri arasındaki korelasyon katsayısı anlamlı çıkmıştır. “Yoğun tempo” seçeneği ile “Sermayesiz İş” ve “Düzenli İş Saatleri” seçenekleri arasındaki korelasyon katsayısı anlamlı çıkmıştır.

8 Sonuç

Kırgızistan- Rusya Slavyanski Üniversitesi’nde yapılan anket sonucunda öğrencilerin %60’sı Sosyal Bilimler fakültesinde, %33’ü Fen fakültesinde ve %7’si Sağlık fakültesinde öğrenim gördüğü tespit edilmiş ve %38’i bayan, %62’si erkektir. Öğrencilerden Kırgızca eğitim görenlerin oranı %89, Rusça eğitim görenlerin oranı %8 iken diğer dillerde eğitim görenlerin oranı ise %3’tür. Kırsal kesimde oturanların oranı %25 iken kentsel kesimde oturanların oranı %75 olarak bulunmuştur. Ankete katılanların dini inançlarına baktığımızda, %68’inin Müslüman, %20’sinin Hristiyan ve %12’sinin de diğer dinlere ait olduklarını görülmektedir. Ankete katılan öğrencilerin uyrukları incelendiğinde, %61 Kırgız, %20 Rus, %7 Çin, %5 Kazak, %2 Özbek kökenli öğrenciler oldukları belirlenmiştir. Bu çalışmaya katılan öğrencilerin %45’i 3 veya daha fazla dil bilmekte ve %79’u Çuy bölgesinde ikamet etmektedir. Anne ve babaların eğitim düzeyleri lisans ve yüksek lisan mezunu olup, çoğunluğu özel sektörde çalışmaktadırlar. Anketi cevaplayan öğrencilerin Kırgızca eğitim alanlar, Rusça eğitim alanlar ve diğer dillerde eğitim alanlar dahil olmak üzere özel sektörde çalışma isteklerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Özellikle sağlık bilimlerinde okuyan öğrencilerin yüzde elliden fazlasının kamu sektörünü düşünmesi özel sağlık alanında yapılması gereken çalışmaların olduğunu göstermektedir. Rus kökenli Kırgız vatandaşlarının kar elde etme isteği birinci sırada, Özbek ve Kazak kökenli olup Kırgız vatandaşı olanların ikinci sıra ve Kırgız kökenli olanların üçüncü sırada olması, uyruğun girişimcilik üzerinde etkilerin olabileceğini göstermektedir. Lisese eğitim dili Rusça olan öğrencilerin bağımsız çalışma isteklerinin ön sıralarda olduğu da gözlenmektedir. Dolayısıyla uzun süre kapalı bir sistem ve sosyalist düzen içerisinde yaşamış toplumlarda girişimcilik kültürünün gelişmemesinin doğal olduğu düşünüldüğünde, girişimcilikte uyruğun önemli olduğu fakat eğitimle ve devletin bu konudaki teşvikleriyle bağımsız çalışma isteğinin artırılabilirliği göz önündedir. Diğer bir faktör ise Kırgızistan nüfusunun karma bir yapıya sahip olması din dil uyruk anne baba mesleğinin girişimcilik konusunda etkili olduğu, devlet memurluğuna bakış açılarını etkilediği yapılan anket sonucunda tespit edilmiştir.

Kaynakça

- Alaybeyoğlu Küçük Kübra, Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Davranışına Etkisi: “Abant İzzet Baysal Üniversitesi Örneği”, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2014.
- Aytaç Ömer, “Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, /15: (2006).
- Aytaç Ömer ve İlhan Süleyman, “Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,(2007).
- Cici E.Nihan, Kadınların Girişimcilik Yolunda Karşılaştıkları Sorunların Öz Girişimcilik Yetenekleri Üzerindeki Etkisi: Konya İlinde Bir Araştırma, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya 2013.
- Cin Hatice ve Yumuk G. Gülsevim, “Girişimcilerin Girişimcilik Tipleri İle Duygusal Zekâları Arasındaki İlişki: Edirne Örneği”, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi,8/2: (2013).
- Çetin Murat, “Bölgesel Kalkınma ve Girişimci Üniversiteler”, Ege Akademik Bakış,7/1: (2007).

- Er P. Hazel, Girişimcilik ve Yenilik Kavramlarının İktisadi Düşüncedeki Yeri: Joseph A.Schumpeter, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya 2012.
- Günel Ö. Devrim ve Yılmaz B. Selin, “Üniversite Eğitimi ve Girişimcilik: Bireyleri Girişimcilğe Yönlendiren Etkenler Üzerine Bir Araştırma”, Akademik Bakış Dergisi, /26: (2011).
- İbicioğlu Hasan, Özmen H.İbrahim, TAŞ Sebahattin, “Üniversite Eğitiminin Girişimcilik Düşüncesinin Değişimine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama”, Alanya İşletme Fakültesi Dergisi,2/1: (2010).
- İlder Berfu, Girişimcilik Sürecinde Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunların Analizi: Kagider Örneği, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Afyonkarahisar 2008.
- Kaygin Erdoğan, Girişimcilik Sürecinde Dönüştürücü Liderlik Anlayışı-Bir Uygulama, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum 2011.
- Meriç Sağbetullah, Girişimcilik Potansiyeli İle Etik Algı Arasındaki İlişi: Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Düzce 2013.
- Mungan Seylan, Kadın Girişimcilik Değerleri İle Kadın Girişimcilik Algısı Arasındaki İlişkide Girişimcilik Eğitimlerinin Rolü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2013.
- Yüzüak Elif, Üniversitelerde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerini Etkileyen Faktörler: Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Biga İ.İ.B.F. Örneği, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 2010.